

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 330.322

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2025-4.11>

Резник В.

аспірант кафедри економіки і права,
Навчально-науковий інститут економіки і управління,
Національний університет харчових технологій
ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-0149-8282>

АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ЯК ОДНОГО ІЗ ФАКТОРІВ
АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті визначено міжнародний досвід як один із факторів ефективності інвестиційної діяльності в умовах глобальної економічної нестабільності та зростання геополітичних ризиків. Обґрунтовано, що іноземні інвестиції виступають ключовим фактором модернізації національних економік, структурної трансформації та довгострокового економічного зростання. Проаналізовано досвід інвестиційної діяльності міжнародний країн та основні чинники формування сприятливого інвестиційного клімату, серед яких політична стабільність, рівень захисту інвесторів, податкова система та доступ до інфраструктури. Також розглянуто вплив умов воєнного стану на обсяги та структуру прямих іноземних інвестицій в Україні, зокрема на зростання а зростання частки реінвестування прибутків і зменшення надходження нового капіталу. У роботі систематизовано основні моделі державної інвестиційної політики, що сформувалися у світовій практиці, зокрема американську, азійську, європейську та модель країн Перської затоки, та визначено їхні характерні риси, інструменти стимулювання й обмеження. Зроблено висновок, що ефективно використання міжнародного досвіду, поєднане з прозорим державним регулюванням та стратегічним плануванням, є необхідною умовою підвищення результативності інвестиційної діяльності та післявоєнного відновлення економіки України.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, фактори, прямі іноземні інвестиції, інвестиційна політика, міжнародний досвід, інвестиційний клімат, державне регулювання, післявоєнне відновлення, ефективність.

ANALYSIS OF INTERNATIONAL EXPERIENCE AS A FACTOR
IN STIMULATING INVESTMENT ACTIVITY

Reznyk Violetta

Educational and Scientific Institute of Economics and Management,
National University of Food Technologies

The article identifies international experience as a key factor in the efficiency of investment activity amid global economic instability and rising geopolitical risks. It is substantiated that foreign investments serve as a crucial driver for the modernization of national economies, structural transformation, and long-term economic growth. The study analyzes the international experience of investment activity and the primary factors in creating a favorable investment climate, including political stability, the level of investor protection, the taxation system, and access to infrastructure. Furthermore, the article examines the impact of martial law on the volume and structure of foreign direct investment (FDI) in Ukraine, specifically focusing on the increased share of reinvested earnings and the decline in new capital inflows. The study systematizes the core models of state investment policy established in global practice—notably the American, Asian, European, and Gulf State models – identifying their characteristic features, stimulation tools, and constraints. It is concluded

© Резник В., 2025

that the effective application of international experience, combined with transparent state regulation and strategic planning, is a prerequisite for increasing the effectiveness of investment activity and the post-war recovery of Ukraine's economy.

Keywords: investment activity, factors, foreign direct investment, investment policy, international experience, investment climate, state regulation, post-war recovery, efficiency.

Постановка проблеми. В сучасних умовах глобальної економіки інвестиційна діяльність є одним із ключових чинників сталого розвитку держав, підвищення їх конкурентоспроможності та інтеграції у світовий фінансово-економічний простір. Прямі іноземні інвестиції є важливим джерелом у забезпеченні структурної модернізації економіки, впровадженні інновацій, розвитку інфраструктури та підвищенні продуктивності виробництва. Водночас ефективність інвестиційної діяльності залежить від якості державної інвестиційної політики, стабільності макроекономічного середовища та здатності країни адаптувати міжнародний досвід регулювання інвестиційних процесів. Для України проблема ефективності інвестиційної діяльності набула особливої актуальності в умовах повномасштабної війни, значних руйнувань виробничого та інфраструктурного потенціалу, зростання інвестиційних ризиків і скорочення притоку нового іноземного капіталу. Попри збереження певної інвестиційної активності, структура ПІІ свідчить про домінування реінвестованих доходів та обмежену участь нових інвесторів.

У цих умовах виникає потреба у глибокому аналізі міжнародного досвіду формування ефективної інвестиційної політики з метою його адаптації до сучасних реалій післявоєнного відновлення та довгострокового економічного розвитку.

Формулювання цілей статті. Метою статті є узагальнення та систематизація міжнародного досвіду забезпечення ефективності інвестиційної діяльності, а також визначення можливостей його практичного використання в Україні в умовах економічної нестабільності та післявоєнного відновлення.

Для досягнення поставленої мети у статті було вирішено наступні завдання:

- визначено основні чинники, що впливають на ефективність інвестиційної діяльності в різних країнах світу;
- проаналізовано динаміку та структуру прямих іноземних інвестицій в Україні в сучасних умовах;
- охарактеризовано ключові моделі державної інвестиційної політики, сформовані у світовій практиці;
- розглянуто напрями адаптації міжнародного досвіду для підвищення ефективності інвестиційної діяльності в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика інвестиційної діяльності та дер-

жавної політики залучення іноземного капіталу широко представлена у працях вітчизняних і зарубіжних науковців. Значний внесок у дослідження теоретичних та практичних підходів ефективності інвестиційної діяльності зробили С. О. Гуткевич [2], П. Т. Саблук, А. П. Гайдуцький [1, 2], В. Джуренієне, О. Шеремет, В. В. Небрат, О. В. Корніяка, С. Тульчинська та інші. Як показав аналіз, в наукових дослідженнях недостатньо повно розглядаються міжнародний досвід як один із факторів ефективності інвестиційного розвитку в галузях економіки. Також у звітах міжнародних організацій, зокрема UNCTAD, OECD та Світового банку, систематично аналізуються глобальні тенденції руху прямих іноземних інвестицій, вплив геополітичних ризиків, пандемічних криз та торговельних обмежень на інвестиційну активність. Дані Національного банку України, Міністерства фінансів і Міністерства економіки України дають змогу оцінити поточний стан та проблеми залучення ПІІ в національну економіку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Існують різні фактори, що впливають на ефективність інвестиційної діяльності, серед яких ключовими є рівень розвитку країни, стан банківської системи, привабливість, пріоритетність, нормативно-правова база, а також міжнародний досвід як окремий і надзвичайно важливий фактор формування результативної інвестиційної політики. Саме міжнародний досвід дозволяє країнам адаптувати перевірені механізми залучення капіталу та мінімізувати інвестиційні ризики в умовах глобальної нестабільності. Економіка країни безпосередньо реагує на зміни на світовому фінансовому ринку. Внутрішній економічний розвиток значною мірою залежить від надходження іноземного капіталу у вигляді інвестицій і кредитів, динаміки світових цін на товари, змін процентних ставок та валютних курсів, а також рівня використання досягнень науково-технічного прогресу. Географічна структура іноземного інвестування в Україні формується під впливом двох взаємопов'язаних груп факторів. З одного боку, її визначає глибина зовнішньоекономічних зв'язків із традиційними партнерами, передусім країнами Європейського Союзу, а з іншого – необхідність диверсифікації міжнародної інвестиційної діяльності з метою зниження залежності від окремих джерел капіталу [2].

Для іноземних інвесторів вирішальною умовою прийняття інвестиційних рішень є наявність у країні-реципієнті сприятливого інвестиційного

клімату. До першочергових чинників загального характеру належать політична стабільність і довіра до уряду, надійність інформаційного забезпечення, свобода підприємницької діяльності, прогнозованість податкової системи, ефективні правові гарантії виконання контрактів, зниження бюрократичного навантаження, ліберальний зовнішньоторговельний режим та доступність інфраструктурних послуг (енергетика, транспорт, телекомунікації). Важливим фактором, що безпосередньо впливає на обсяги іноземних інвестицій, є також організація переговорного процесу з потенційними інвесторами. Міжнародна практика свідчить, що чітке визначення обсягу відкритої та конфіденційної інформації, прозорі процедури доступу до об'єктів інвестування та зрозумілі умови укладання інвестиційних угод підвищують рівень довіри до країни та зменшують інформаційну асиметрію [2].

Для забезпечення стабільного розвитку виробництва із залученням інвестиційних ресурсів державна політика має бути спрямована на активне залучення іноземного капіталу. Іноземні інвестори оцінюють інвестиційні рішення з позицій співвідношення ризику та очікуваного прибутку, при цьому ключове значення мають країнові та комерційні ризики. Саме тому державне регулювання інвестиційної діяльності у більшості країн світу спрямоване на мінімізацію ризиків і захист економічної безпеки шляхом закріплення чітких правил поведінки іноземних інвесторів у законодавстві.

З початком повномасштабного вторгнення увага іноземних інвесторів до України значно змінилася і, незважаючи на війну, привабливість інвестиційного середовища для певних видів капіталу зберігається. Протягом 2024 року притік

прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну становив близько 3,98 мільярда доларів, що на 14 % менше, ніж за аналогічний період 2023 року, а чистий приплив ПІІ, з урахуванням відпливу коштів, становив 3,64 мільярда доларів, що свідчить про вплив валютної політики та ризиків війни на інвесторів [9]. За даними Міністерства економіки України за січень–серпень 2025 року чистий приплив прямих іноземних інвестицій становив приблизно 1 436 мільйонів доларів США, що менше за той самий період 2024 року, коли цей показник був значно вищим [6].

Станом на кінець 2024 року загальний обсяг накопичених прямих іноземних інвестицій у економіці України оцінювався приблизно в 54,57 мільярда доларів, що також свідчить про довготривалі вкладення капіталу, хоча і знижену динаміку порівняно з довоєнними показниками [9]. За даними НБУ [5], приплив прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну за підсумками 2024 року скоротився на чверть (\$1,2 млрд) порівняно з 2023-м і становив \$3,3 млрд. Водночас структура інвестицій свідчить про майже повну відсутність нових інвесторів, оскільки 72% від ПІІ, або \$2,4 млрд, – це реінвестування доходів уже наявними іноземними інвесторами. У результаті обсяг накопичених ПІІ за минулий рік зменшився на 0,7% р./р. або на \$0,38 млрд – до \$54,6 млрд, що на 17% менше, ніж у довоєнному 2021-му. Україна отримує набагато менше іноземних інвестицій, ніж її європейські сусіди. Наприклад, розрив із Польщею становить приблизно 6 разів, де накопичений обсяг ПІІ становить \$335 млрд [5].

Тенденція погіршення інвестиційної ситуації продовжилася і на початку 2025 року. За даними НБУ, за січень–лютий 2025 року приплив ПІІ в Україну становив лише \$351 млн.

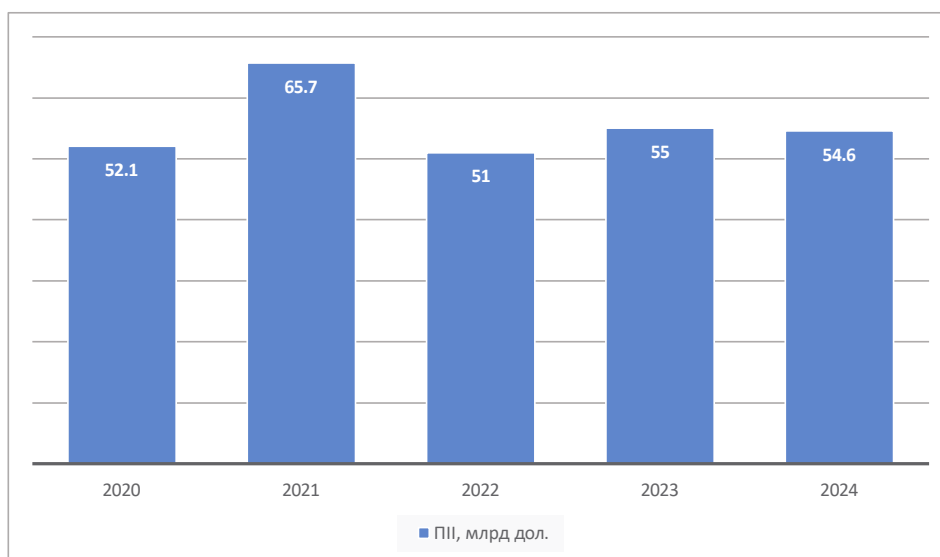
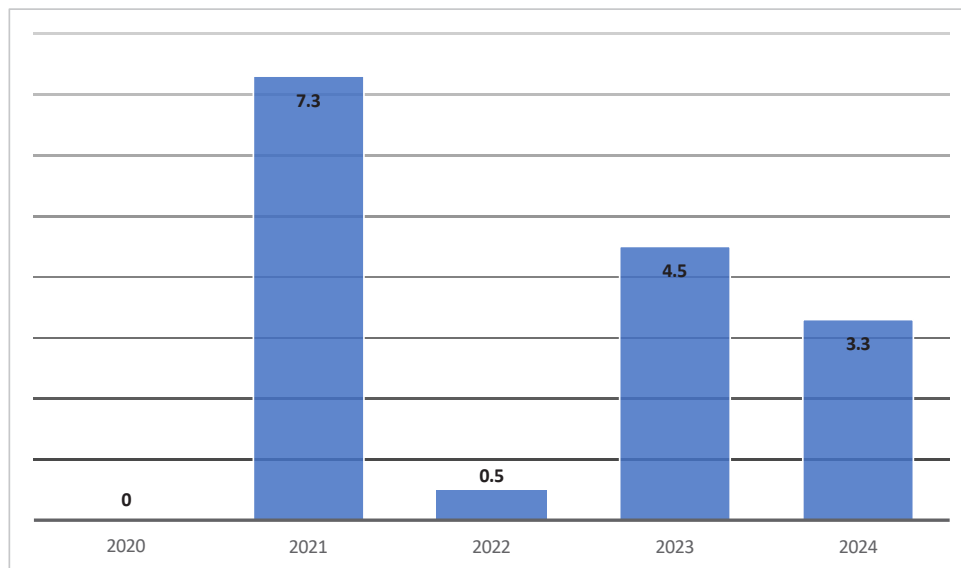

Рис. 1. Обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну в 2020–2024 рр. на кінець періоду, \$ млрд
Джерело: [3]

Рис. 2. Прилив прямих іноземних інвестицій в Україну в 2020–2024 рр., \$ млрд

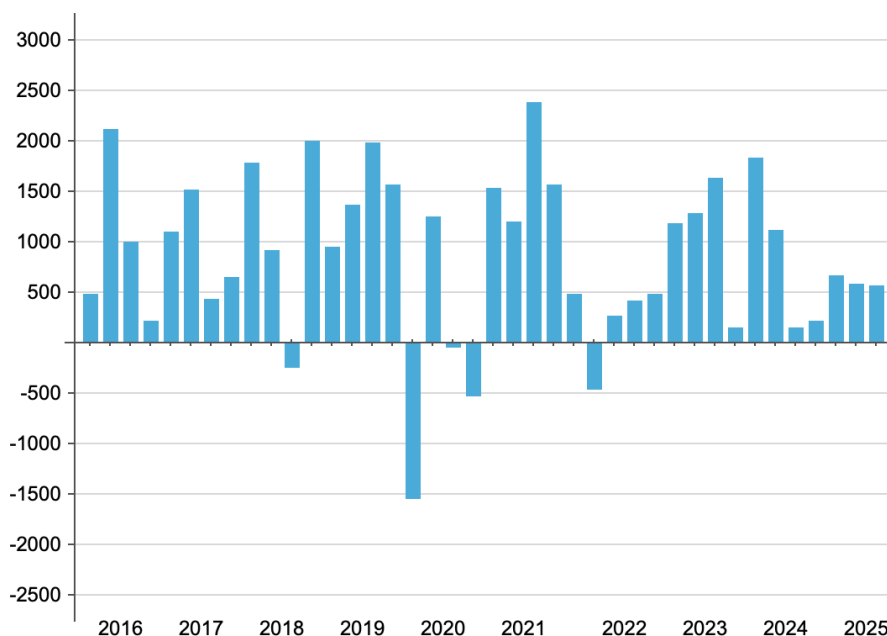
Джерело: [3]

Така низька активність наприкінці 2024 – на початку 2025 року узгоджується з попередніми коливаннями інвестиційних потоків, тому на рис. 3 представлено динаміку щоквартального графіку надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України за 2016–2025 р.

Аналіз даних показав, що надходження прямих іноземних інвестицій в Україну за останні 10 років мали нерівномірні і нестабільні показники, із помітними коливаннями від кварталу до кварталу. У відносно стабільні періоди спостерігалися позитивні інвестиційні притоки, тоді

як у кризові роки фіксувалися різкі падіння та навіть від’ємні значення, що свідчить про відтік капіталу. Особливо чітко на графіку відображені наслідки пандемії COVID-19 та повномасштабної війни, після яких інвестиційна активність суттєво скоротилася і відновлюється повільно.

Відновлення економіки після руйнувань вимагає значних капіталовкладень, і прямі інвестиції розглядаються як ключовий ресурс для модернізації галузей та стимулювання зростання. За розрахунками міжнародних організацій і національних планів загальна потреба у капіталі для

Рис. 3. Динаміка щоквартального графіку надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України за 2016–2025 рр.

Джерело: [6]

відбудови складає сотні мільярдів доларів, що перевищує ВВП країни і можливості бюджетного фінансування. Для залучення іноземних інвестицій важливими є міжнародні практики регулювання та стимулювання інвестиційної діяльності у побудові прозорого правового поля і податкових стимулів.

У рамках державної політики для покращення інвестиційного клімату уряд затвердив порядок компенсації витрат інвесторів на будівництво об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури відповідно до Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні» від 17 грудня 2020 року № 1116-IX зі змінами від 09.08.2023 року № 3311-IX та Постанови Кабінету Міністрів України від 12.03.2024 № 312 «Порядок та методологія проведення оцінки інвестиційного проєкту із значними інвестиціями» держава реалізовує комплекс заходів щодо звільнення від окремих податків та зборів, оподаткування ввізним митом нового устаткування, надання переважного права землекористування державних земель для реалізації інвестиційних проєктів та права придбати їх у власність після завершення строку інвестиційного договору а також передбачено бюджетне фінансування будівництва інженерно-транспортної інфраструктури і компенсацію витрат на підключення до мереж та інші преференції.

Аналіз показав, що одною із галузей залучення інвестицій пріоритетним є залучення в будівельну сферу, що потребує застосування різних фінансових механізмів і створення сприятливого інвестиційного середовища. Держава має контролювати земельні ресурси забезпечувати прозорість процедур та застосовувати економічні методи впливу. Міжнародна практика показує ефектив-

ність запровадження якісних технологій таких як інформаційне моделювання, 3D-друк, автоматизовані системи управління будівництвом і штучний інтелект для зниження витрат і підвищення якості робіт. Будівельна галузь має високий рівень ризику, тому страхування інвестицій і створення державних фінансових інститутів, таких як: іпотечні фонди, інвестиційні банки та кредитні спілки – є важливим елементом підтримки. Екологічні принципи в будівництві включають програми управління втратами, кредити з пільговими ставками, використання перероблених матеріалів і сертифікацію зелених будівель, що стимулює розвиток галузі. Попри динамічні зміни в українському будівельному секторі обсяги, інновації та інвестиції відстають від світових стандартів, що вказує на необхідність створення сприятливого інвестиційного середовища, залучення різних механізмів фінансування та захисту прав інвесторів, адже запозичення передового міжнародного досвіду може суттєво прискорити розвиток будівельного сектора і підвищити конкурентоспроможність економіки держави.

Тому, важливим індикатором інтеграції країни у світовий економічний простір та показником довіри з боку міжнародної спільноти є рівень інвестиційної активності. Попри складні макроекономічні виклики, пандемію та безпекові ризики, інвестиційні процеси в Україні мають складну та багатовекторну трансформацію. Кількісне відображення цих процесів, що ілюструє коливання обсягів капіталовкладень під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів представлено в табл. 1.

Аналіз даних таблиці показав, що динаміка накопичених прямих іноземних інвестицій в Україні у 2018–2024 роках коливається і чітко корелює з ключовими економічними та гео-

Таблиця 1

Динаміка надходження прямих іноземних інвестицій в Україну за 2018–2024 рр.

Країни	Об'єми інвестицій						
	Роки						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Всього	46 894	54 209	52 091	65 746	50 986	54 950	55 561
Кіпр	14 547	17734	16481	20846	16851	17732	17886
Нідерланди	9 617	11686	9855	14212	9924	10965	10951
Велика Британія	2 337	2724	2722	3018	2463	2772	2786
Швейцарія	2 309	3233	3268	3809	2619	2241	2394
Німеччина	2289	2504	2321	3012	2533	2508	2229
США	1213	1327	1200	1615	1522	1765	2003
Франція	1447	1689	1610	2160	1736	1964	1944
Австрія	1725	1620	1568	1937	1519	1887	1923
Польща	693	820	796	1088	997	1140	1211
Люксембург	1151	1276	1102	1351	1132	1122	1131
Швеція	652	818	821	928	773	704	801
Інші країни	8914	8778	10347	11770	8917	10150	10392

Джерело: [9; 10;11]

політичними факторами. У 2018–2019 роках спостерігалось стале зростання обсягу ПІІ з 46,9 млрд дол. США до 54,2 млрд дол. США, що відображало відносно сприятливий інвестиційний клімат та позитивні очікування іноземних інвесторів. У 2020 році відбулося скорочення накопичених інвестицій до 52,1 млрд дол. США, що було зумовлено глобальною економічною нестабільністю, спричиною пандемією COVID-19, а також відтоком капіталу та переоцінкою активів. Найвищого рівня за досліджуваний період ПІІ досягли у 2021 році – 65,7 млрд дол. США, що свідчить про активізацію інвестиційної діяльності, зростання реінвестування прибутків та відновлення довіри інвесторів. Водночас у 2022 році зафіксовано різке зниження обсягу накопичених ПІІ до 51,0 млрд дол. США, що є прямим наслідком повномасштабної війни, різкого зростання ризиків та погіршення інвестиційного середовища. У 2023–2024 роках простежується поступове відновлення інвестиційної активності, оскільки обсяг ПІІ зріс до 55,6 млрд дол. США у 2024 році, що свідчить про адаптацію економіки до умов воєнного часу та збереження інтересу з боку окремих груп інвесторів.

Структурний аналіз за країнами-інвесторами показав високу концентрацію ПІІ в Україні. Кіпр протягом усього періоду залишається найбільшим джерелом інвестицій, забезпечуючи близько третини загального обсягу накопичених ПІІ, що значною мірою пояснюється використанням цієї юрисдикції як транзитної та поверненням українського капіталу у формі прямих іноземних інвестицій. Друге місце стабільно займають Нідерланди, які виступають важливим європейським фінансово-корпоративним інвестором для міжнародних компаній. Значний внесок у формування ПІІ також здійснюють Велика Британія, Швейцарія та Німеччина, інвестиції яких мають відносно стабільний характер і зосереджуються у фінансовому секторі, промисловості, енергетиці та сфері послуг. При цьому у 2022 році всі провідні країни-інвестори зазнали скорочення обсягів вкладень, однак у 2023–2024 роках більшість з них продемонстрували часткове відновлення. Вагомий внесок здійснили Сполучені Штати Америки та країни Центрально-Східної Європи, зокрема Польща, які впродовж досліджуваного періоду поступово нарощували свою присутність в Україні. Зростання інвестицій із цих країн після 2022 року може свідчити про довгострокове стратегічне бачення та орієнтацію на післявоєнне відновлення. Водночас група «інших країн» об'єднує інвестиції з багатьох держав із невеликими обсягами вкладень, які не мають стабільної динаміки та суттєво скорочуються в періоди економічних і політичних криз.

Інвестиційна структура України характеризується високою концентрацією ПІІ у декількох країнах-лідерах та значною залежністю від зовнішніх умов. Попри різке скорочення інвестицій у 2022 році, у наступні роки спостерігається поступове відновлення, однак обсяг накопичених ПІІ все ще не досяг рівня 2021 року. Це підкреслює необхідність формування стабільної та передбачуваної державної інвестиційної політики, спрямованої на залучення реальних стратегічних інвесторів, зменшення ролі транзитних юрисдикцій та підвищення стійкості інвестиційного середовища в Україні.

Для України цікавим є досвід країн Центральної та Східної Європи у залученні іноземних інвестицій. Після падіння соціалістичних режимів більшість країн регіону розпочала комплекс реформ, спрямованих на структурну модернізацію економіки та прискорене економічне зростання, при цьому велика увага приділялася залученню інвестицій у різних формах їх використання. Однією із країн, якій вдалося досягти значних результатів у залученні іноземного капіталу через створення спільних підприємств, стала Угорщина. У 1995 році на Угорщину припадало близько 60 % всього іноземного капіталу, інвестованого у країни Центральної та Східної Європи. З них 60 % спільних підприємств були створені у промисловості, 25 % займалися торгово-посередницькою діяльністю і 15 % – наданням послуг. В Угорщині також активно працювали над гарантуванням надійності та безпеки іноземних інвестицій. Було укладено понад 30 угод між Угорщиною та іншими країнами про взаємний захист інвестицій, а також створено необхідні внутрішньогосподарські умови та ділову інфраструктуру для роботи спільних підприємств, що зробило її більш привабливою, ніж інші країни регіону. Угорщина реалізує політику відкритості для іноземних інвестицій, де закони забезпечують прозорість приватизації діяльності з іноземним капіталом, гарантують національний режим та захист прав інвесторів, вільну репатріацію капіталу і дивідендів і право працівників переводити зароблені кошти закордон. Успіх у залученні іноземних інвестицій досягла і Польща. В країні було створено законодавство, яке гарантує іноземним інвесторам компенсацію у разі націоналізації або експропріації активів, право вивезення прибутку та коштів від ліквідації підприємств, доступ до внутрішнього ринку, а також участь у процесах приватизації. Додатково існує система митних і податкових пільг та спеціальні економічні зони з преференціями строком від 10 до 25 років, що значно підвищує привабливість Польщі як місця для інвестицій. Особливістю польських підприємств були невеликі розміри статутного капіталу, і багато з них створювалися на основі інвестицій,

що належали іноземним особам польського походження. Основними чинниками, які сприяли залученню інвестицій, були стабілізація економічної політики, економічна трансформація, наближення до Європейського Союзу та інтеграція в Європейський монетарний союз [9].

Моделі державної інвестиційної політики демонструють різні підходи до регулювання. У зв'язку з цим для ефективної побудови стратегії залучення іноземних інвестицій необхідно враховувати багаторічний світовий досвід державної інвестиційної політики, який привів до формування певних моделей державних підходів, що об'єднують різні інструменти й важелі впливу держави на міжнародні інвестиційні потоки. Серед найбільш розповсюджених моделей залучення іноземних інвестицій у сучасному світі виділяють американську модель, азійську модель, європейську модель та модель арабських країн Перської затоки.

Американська модель інвестиційної політики передбачає активне використання податкових інструментів для регулювання інвестиційних процесів, а також застосування інших макроекономічних заходів, спрямованих на стабілізацію економіки шляхом ринкових механізмів цін та відсоткових ставок, стимулювання приватної ініціативи та розвитку фондового ринку. Уряд США створює сприятливі умови для ефективного формування інвестиційних ресурсів, які через розвинутий фінансовий сектор розподіляються серед приватних інвесторів. Податкова політика США спрямована на забезпечення рівних умов для іноземних та національних інвесторів щодо створення, реєстрації та діяльності компаній, сплати податків і ведення бізнесу, а також на стимулювання інвестицій через податкові пільги в критичних секторах, таких як високі технології, енергетика та наукові розробки. Важливою складовою є гарантії захисту прав власності та відсутність обмежень на репатріацію прибутків закордон, що підвищує привабливість економіки для міжнародного капіталу. У Сполучених Штатах правове регулювання іноземних інвестицій здійснюється в межах загального регулювання зовнішньоекономічної діяльності, яке включає комплексні закони про торгівлю та конкуренцію й антитрастове законодавство, що надає президенту США право забороняти або обмежувати злиття й придбання активів, якщо іноземний контроль може становити загрозу національній безпеці, поширюючи це на існуючі інвестиційні активи. Американське інвестиційне законодавство містить обмеження щодо придбання іноземними особами активів у певних галузях, таких як авіація, телекомунікації, паливно-енергетичний комплекс, а також обмеження щодо володіння нерухомістю у окремих штатах. Найбільш суворі обмеження діють у сферах

ядерної енергетики та морського судноплавства. У відповідь на глобальні виклики та геополітичні ризики Сполучені Штати також підтримують значні інвестиційні проекти через місцеві агентства економічного розвитку, де кожен штат може надавати власні податкові пільги, включно зі звільненням від податку на прибуток чи майно, кредитною підтримкою за низькими ставками та навчанням кадрового персоналу. У 2024 році США продовжували залишатися одним із провідних реципієнтів ПІІ у світі, залучивши значні обсяги капіталу навіть на фоні загального зниження глобальних потоків ПІІ, які за даними UNCTAD оцінювалися приблизно у \$1,5 трлн, що на 11% менше ніж у 2023 році. Разом із тим, у 2024 році чистий приплив ПІІ в США продемонстрував помірне зростання після падіння у 2023 році порівняно до пікових показників 2021–2022 років, що свідчить про відносну стійкість цієї моделі в умовах геополітичної невизначеності та економічної волатильності [8].

Азійська модель державної політики залучення іноземних інвестицій має інтегративний характер та за своїми ключовими елементами подібна до американської і європейської моделей, але характеризується більш активною участю держави у плануванні економічного зростання й стимулюванні промислового розвитку через податкові пільги, інфраструктурні інвестиції та прямі преференції для стратегічних галузей. У багатьох азійських країнах податкова система побудована таким чином, щоб підтримувати помірний рівень загального податкового тягаря (частка податкових надходжень не перевищує приблизно 30% ВВП), водночас забезпечуючи довгострокову стабільність податків на прибуток корпорацій і застосування широких податкових знижок для іноземних інвесторів у пріоритетних секторах. В азійській системі мотивація іноземних інвестицій досягається через податкові канікули, зниження ставок корпоративного податку, податкові кредити та сприятливі умови для реінвестицій прибутку. Ця модель також ґрунтується на тісному співробітництві між державною владою і приватним сектором, що здебільшого вимагає наявності як сильного державного апарату, так і динамічного приватного бізнесу для успішної реалізації інвестиційних стратегій. В межах азійської моделі можна виділити декілька підсистем: нові індустріальні країни, такі як Малайзія, Південна Корея та Сінгапур, де іноземним інвесторам надаються суттєві податкові пільги та умови для розвитку виробництва; Японія, де стимулювання інвестицій реалізується через податкові знижки на науково-дослідницькі й дослідно-конструкторські роботи та часткове або повне звільнення корпоративного доходу від податків; і Китай, що став другим після США в світі за обсягами інвестиційних проектів

і де державна політика спрямована на залучення міжнародного капіталу в секторах обробної промисловості, технологій та послуг, але одночасно залишається під впливом змін у законодавстві й геополітичних обмежень. За даними World Bank та національних статистичних агентств, обсяги ПІІ в Азії, зокрема в Китаї, у 2023–2024 роках суттєво коливалися з тенденцією до зниження в окремі періоди, що відображає глобальні виклики та зміни інвестиційної активності після пандемії COVID-19 і пов'язані з економічними та регуляторними бар'єрами [8].

У європейській моделі стимулювання іноземних інвестицій важливою ланкою є процес економічної інтеграції в рамках Європейського Союзу, що супроводжується зближенням податкових політик і національних систем оподаткування країн-учасниць. В результаті цього процесу в ЄС сформувалися своєрідні «податкові стандарти», які включають обмеження максимального податкового навантаження, пропорційний розподіл частки прямих і непрямих податків, контроль податкової конкуренції через загальноєвропейські нормативи. Гармонізація передбачає узгодження принципів, методів і процедур податкового контролю, уніфікацію структури органів податкової служби та застосування спільних підходів до оподаткування в усіх країнах-членах ЄС. Національне податкове регулювання відіграє важливу роль у стимулюванні іноземних інвестицій, що відображається на покращенні економічних показників: зниженні рівня безробіття, зростанні валового внутрішнього продукту та збільшенні податкових надходжень у бюджетах європейських країн. Хоча в ЄС загалом спостерігається збалансований стан залучення ПІІ, існують внутрішні диспропорції між регіонами, що посилює фінансову крихкість окремих членів спільноти. У країнах-локомотивах Європи, таких як Німеччина, Великобританія та Франція, іноземні інвестори працюють на основі національного режиму, що передбачає окремі вимоги щодо ліцензування, реєстрації та обмежень у певних секторах, але при цьому держава стимулює діяльність через податкові канікули, субсидії, звільнення від місцевих податків та підтримку великих стратегічних проєктів, спрямованих на інновації та цифрову трансформацію економіки. Важливо зазначити, що в межах ЄС актуальні процеси гармонізації й синхронізації правового регулювання сприяють формуванню спільного інвестиційного простору, але також потребують постійного вдосконалення для підтримки конкурентоспроможності європейських країн у світовій економіці.

Особлива модель інвестиційної політики сформувалася в країнах Ради співробітництва арабських держав Перської затоки (РСАДЗ), де значна частина національної економіки тради-

ційно ґрунтується на нафтовому та газовому секторах, а роль держави в економіці є визначальною. У цих країнах здійснюється поступове перерозподілення ролі між державою та приватним сектором з метою диверсифікації економік, розвитку нових секторів та залучення іноземних інвестицій не тільки у традиційні енергетичні галузі, але й у високотехнологічні, виробничі, туристичні та сервісні. Ісламські банки, що функціонують відповідно до норм шаріату, відіграють важливу роль у фінансових системах цих держав, забезпечуючи інвестиції на умовах розподілу ризику між банком і клієнтом та заборони ріба (позикового процента), що формує унікальну фінансову парадигму для міжнародних інвесторів. РСАДЗ активно реалізують законодавчі зміни, що передбачають лібералізацію міжнародного руху капіталу, податкові стимули, боротьбу з корупцією, удосконалення судової системи, підписання угод про захист інвестицій та уникнення подвійного оподаткування, розвиток вільних економічних зон і фінансових центрів, а також масштабні державні проєкти у сфері інфраструктури та технологій. Це дозволяє країнам регіону, зокрема Саудівській Аравії, Об'єднаним Арабським Еміратам, Кувейту і Катару, не лише залишатися значними реципієнтами ПІІ минулих років, але й поступово перетворюватися на донорів інвестиційних ресурсів на глобальному ринку. У 2023 році загальні обсяги прямих інвестицій у країни РСАДЗ (за винятком внутрішніх інвестицій у межах Ради) досягли приблизно \$523,4 млрд, що свідчить про їхню зростаючу привабливість на глобальному рівні та про зміцнення довіри міжнародних інвесторів до економічних реформ і інвестиційних можливостей Перської затоки. Такий рівень інвестицій становив близько 5 % від загальних світових потоків ПІІ в 2023 році, що підкреслює значну вагу цих країн у міжнародній економічній системі [9].

У сучасних умовах світові потоки ПІІ зазнають значних змін під впливом глобальних трендів, включаючи геополітичні ризики, зростання торговельних бар'єрів та загальне економічне сповільнення після пандемії COVID-19. За даними Світового банку, у 2023 році обсяги ПІІ, що надходили до країн, що розвиваються, впали до найнижчого рівня з 2005 року — \$435 млрд, при цьому потоки інвестицій у високорозвинуті економіки також були на найнижчому рівні з 1996 року, що підкреслює важливість гнучких і адаптивних державних політик у сфері інвестицій для забезпечення стабільного економічного розвитку [8].

Досвід держав, що пройшли процес модернізації, а також тих, які перебувають на шляху структурних перетворень, свідчить про те, що активна інвестиційна діяльність є важливою умовою стабільного економічного зростання, а державна

інвестиційна політика виступає ефективним механізмом реалізації модернізаційних процесів.

Міжнародний досвід показав, що без детального аналізу практик інших країн неможливо визначити ефективні шляхи модернізації економіки та встановити оптимальні інструменти державного регулювання. Незважаючи на кризові явища, обсяги іноземних інвестицій у світі продовжують зростати. Залучення капіталу іноземних інвесторів відіграє значну роль у розвитку постіндустріальних держав, економік, що розвиваються, та країн із перехідною економікою. Тому формування системи стимулів та регуляторних механізмів іноземних інвестицій є стратегічним пріоритетом для держав, що обрали модернізаційну соціально-економічну стратегію.

Для України прикладами ефективною державної інвестиційної політики є Великобританія, Франція, Німеччина та Японія. Основними процесами реалізації є:

1. Регулювання загального обсягу капіталовкладень через відсоткову, грошову, податкову та амортизаційну політику.

2. Селективне стимулювання інвестицій у певні підприємства, галузі та сфери діяльності за допомогою податкових і кредитних пільг.

3. Пряме адміністративне втручання для введення або виведення виробничих потужностей шляхом узгодження планів та дій великих корпорацій.

Великобританія характеризується відсутністю єдиного закону про інвестиційну діяльність, максимальною автономією фондового ринку та високим рівнем конкуренції серед учасників фінансового ринку.

Японська модель передбачає тісну взаємодію держави та приватних інвесторів. Держава контролює банківську систему, мобілізує інвестиційні ресурси та розподіляє їх на пільгових умовах серед приватних інвесторів у заміну на дотримання взятих зобов'язань. Посередниками виступають державні консультаційні ради. Необхідною умовою функціонування є наявність сильного приватного сектору та ефективного державного апарату [10]. Японський досвід цікавий тим, що країна змогла поєднати традиційні підходи з впровадженням сучасних технологій і інновацій, що дозволило подолати структурні проблеми економіки, зокрема промисловості. Дотримання принципів національної «промислової політики», включно з протекціоністськими заходами, є типовим і для інших високорозвинених держав.

У Франції відсутній єдиний спеціальний закон, що регулює іноземні інвестиції. Водночас у країні функціонує система «попереднього повідомлення влади про наміри продовження термінів апробації», яка застосовується переважно до інвесторів з країн, що не входять до Європейського Союзу,

у випадку їх участі у діяльності французьких компаній. Законодавство країни також передбачає чітке розмежування між прямими та іншими видами іноземних інвестицій, зокрема через пільгове регулювання останніх. Основними характеристиками французької моделі інвестиційного регулювання є: відсутність єдиного закону для регулювання інвестиційної діяльності; низький рівень контролю над діяльністю іноземних компаній на території Франції; застосування «пропускної системи на ринок»; впровадження механізму попереднього повідомлення влади; а також чітке розділення між прямими та іншими інвестиціями.

У Німеччині, подібно до Великобританії, особлива увага приділяється діяльності інвестиційних компаній, яка регламентується Законом про інвестиційні компанії 1970 року. Німецька модель регулювання характеризується активним стимулюванням внутрішніх фінансових інститутів. Загальні особливості правового регулювання інвестиційної сфери включають: відсутність єдиного закону та центрального органу, що контролює інвестиційну діяльність; складні умови входу нових компаній на ринок, що зменшують їх кількість та знижують вибір для інвесторів; високий рівень контролю, що забезпечує ефективність урядового нагляду; прогресивне оподаткування доходів підприємств; сувору систему оподаткування надприбутків та застосування податкових санкцій у разі недобросовісної конкуренції; мінімізацію ризику втрати вкладених у інвестиційні фонди коштів; децентралізоване регулювання ринку цінних паперів.

Нідерланди традиційно відомі як країна із сприятливим інвестиційним середовищем, що обумовлено простою процедурою реєстрації юридичних осіб, мінімальною адміністративною складністю, сприятливим правовим регулюванням, включаючи податкові преференції, та численними міжнародними угодами про уникнення подвійного оподаткування. Привабливість інвестиційного ринку Нідерландів для довгострокових проєктів зростає, уряд реалізує стратегію залучення іноземних інвестицій через партнерство держави, бізнесу та науки. Інвестиційна політика країни базується на детальному представленні інвестиційних проєктів потенційним іноземним партнерам [8]. Інтенсивно розвивається співпраця Нідерландів з США, Великобританією, Німеччиною, Японією та країнами БРІКС. Механізми підтримки інвестицій включають поєднання чітких вимог та гнучких інструментів регулювання: розумні ставки податків і акцизів, економічне обґрунтування витрат і планування їх розподілу, єдині закони ведення бізнесу, торгівлі та охорони навколишнього середовища. Діє спеціалізоване державне агентство з іноземних інвестицій Netherlands Foreign Investment Agency, підпоряд-

коване Міністерству економіки. У 2013 році уряд реалізував комплекс заходів щодо захисту інвестицій та фінансової підтримки малого й середнього бізнесу, що становить основу економіки країни.

Аналіз міжнародного досвіду показав, що для України особливий інтерес представляють практики Польщі, Японії, Франції, США, країн Азії, Європейського Союзу та Перської затоки. Дослідження світових моделей показав, що державна інноваційна політика України має специфічні риси, зумовлені макроекономічними та політичними чинниками, які негативно впливають на економіку. Для зменшення деструктивного впливу цих факторів та запобігання їх появі у майбутньому державне регулювання повинно дотримуватися принципу системності. Інвестиційна політика держави має бути спрямована на досягнення визначеної мети соціально- економічного розви-

тку. В Україні на сучасному етапі необхідним є застосовувати перспективні напрямки інвестиційної політики такі як структурна трансформація економіки, розвиток інфраструктури, впровадження інноваційних технологій, залучення інвестицій у секторах, що стимулюють конкуренцію та підприємництво, державна підтримка модернізації виробництва, встановлення рівних умов для всіх інвесторів, застосування податкових та неподаткових пільг, покращення нормативно- правової бази, використання маркетингових стратегій для просування країни на міжнародних ринках, підтримка інвестицій у виробництво експортних товарів та створення довгострокової стратегії соціально-економічного зростання. Використання світового досвіду державного регулювання інвестицій сприятиме підвищенню ефективності економіки України та виведенню її зі стану кризи.

Список використаних джерел:

1. Гайдучкий А. П. Залучення іноземного капіталу: кейс воєнного часу. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2023. № 3. С. 30–41.
2. Гайдучкий А. П., Гуткевич С. О. Інвестиції : підручник / за заг. ред. проф. С. О. Гуткевич. Київ : ДКС Центр, 2022. 320 с.
3. Інвестклімат в Україні очікувано погіршується у 2025 році / GMK Center. 28.04.2025. URL: <https://gmk.center.ua/posts/investklimat-v-ukraini-ochikuvano-pohirshuietsia-u-2025-rotsi/>
4. Мінфін. Аналітичні матеріали щодо прямих іноземних інвестицій в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>
5. Національний банк України. Статистика прямих іноземних інвестицій. Офіційні статистичні матеріали НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>
6. Притоки прямих іноземних інвестицій в економіку України / *Index Minfin*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>
7. OECD. *Foreign Direct Investment Statistics*. Paris : OECD. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/foreign-direct-investment-fdi.html>
8. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). *FDI Restrictiveness Index*. Paris: OECD. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/sustainable-investment/fdi-regulatory-restrictiveness-index.html>
9. World Bank. *Foreign direct investment in retreat*. Washington, DC : World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/en/research/publication/foreign-direct-investment>
10. UNCTAD. *World Investment Report*. Geneva : United Nations. URL: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2025>
11. UN Trade and Development (UNCTAD). *World Investment Report: Factsheet*. Geneva : United Nations. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2025_en.pdf

References:

1. Haidutskyi A. P. Zaluchennia inozemnoho kapitalu: keis voiennoho chasu. *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*. 2023. № 3. S. 30–41.
2. Haidutskyi A. P., Hutkevych S. O. Investysii : pidruchnyk / za zah. red. prof. S. O. Hutkevych. Kyiv : DKS Tsentr, 2022. 320 s.
3. Investklimat v Ukraini ochikuvano pohirshuietsia u 2025 rotsi / GMK Center. 28.04.2025. URL: <https://gmk.center.ua/posts/investklimat-v-ukraini-ochikuvano-pohirshuietsia-u-2025-rotsi/>
4. Minfin. Analitychni materialy shchodopriamykh inozemnykh investysii v Ukraini. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>
5. Natsionalnyi bank Ukrainy. Statystyka priamykh inozemnykh investysii. Ofitsiini statystychni materialy NBU. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>
6. Prytoky priamykh inozemnykh investysii v ekonomiku Ukrainy / *Index Minfin*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>
7. OECD. *Foreign Direct Investment Statistics*. Paris : OECD. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/foreign-direct-investment-fdi.html>
8. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). *FDI Restrictiveness Index*. Paris: OECD. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/sustainable-investment/fdi-regulatory-restrictiveness-index.html>

9. World Bank. Foreign direct investment in retreat. Washington, DC : World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/en/research/publication/foreign-direct-investment>
10. UNCTAD. World Investment Report. Geneva : United Nations. URL: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2025>
11. UN Trade and Development (UNCTAD). World Investment Report: Factsheet. Geneva : United Nations. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2025_en.pdf

Стаття надійшла: 25.10.2025

Стаття прийнята: 15.11.2025

Стаття опублікована: 28.11.2025